

ME IBELIU 'IDI LETA YESU MANUNA

Me Ibeliu, nate me Yudia, taudi Yesu siemisena ga 'aidi sinuwaila 'idi gimiloina 'enaya. 'Idi leta gete Yesu 'ina loina auwauna manuna, ga 'ie'ie'ita 'aene loina auwauna loina kadekadelidi 'iewaiwai sinedi, be 'ilobwenena be me Yudia sida tagwala 'ai'aila Yesu 'enaya, nadigega 'inapwanao lowaenei Yaubada siemisa 'ai'ailena.

Yaubada Natuna manuna

¹ Lowaenei 'eda yauna 'ediyega Yaubada 'ina ona palopitao 'i'ebwa'edi, ga taudi sisimanena tubudao 'ediya. ² *Ta 'ebe losalowa 'abo'ada 'ida tutaya, 'ina onao 'isimantedi 'edaya, natuna 'enega. Yaubada natunana 'iesinuwena, be yage maibo'adi 'ediya 'ietoloina, ta lowaenei natunana ma'iyana yage maibo'ana simweluluidi. ³ *Ta Yaubada natunana tamana 'ina maedana 'imaemaedanae ta tauna Yaubada 'ilowa'eluna. Ta 'ina ona waiwaina 'enega yage maibo'ana galewaya ta bale'uya 'igiyagiyaidi. Ta 'ida to'umalinao 'ediyega 'igie 'esaseda, ga muliyega Yaubada Toloetana sana 'atainaya 'imiyatowa. ⁴ *Tauna aniloseyao 'iloetana sinedi, ta esana nina Yaubada 'i'ebwa'enaya anilose 'adi esanao 'isinabwa sinedi.

⁵ *Manuna nigeyya 'ebweu tuta Yaubada 'ebweu anilose 'ena 'ida gwae, “Oyo natugu, batuwa

* **1:2:** 1 Pi 1:10; Kol 1:16 * **1:3:** 2 Ko 4:4; Kol 1:15; Ib 8:1-2

* **1:4:** Pi 2:9 * **1:5:** Sam 2:7; Ib 5:5

tuga ya'awa natunemu.” Nai wate 'ebweuna manuna 'igwae, “'Abo'agu 'eguya 'ida 'awatamana, ta tauna 'ena yada 'awanatuna.” Ona nidi getedi natuna namo manuna 'ionaedi.

⁶ *Ta tuta nina 'ina tomatuwa 'ietunenama bale'uya, 'igwae,

“Aniloseyao galewaya 'ilobwenedi be tauna 'ena sibwagobwago.”

⁷ *Ta esi aniloseyao manudi 'ina ona dumadumana, 'igwae,

“Yaubada 'ina aniloseyao 'imweluluidi, 'enega 'idi tauya 'atuwa yagila nadigega, ta 'ina toguinuwaonidi 'atuwa 'awe sabelulu.”

⁸ *Ta esi natunana manuna 'igwae,

“'Oyo Yaubada ma imu lolina palupaluna 'uda lolina ataya. ⁹ Bubuna bobo'ana nuwayo 'i'ewena ta to'umalina 'amu gadilulu.

'Enega 'imu Yaubada ni'atu 'ieoloimu gwausowala 'ai'aila 'enega, ta 'imu gwausowala gosemwao 'idi gwausowala 'isinabwa sinena.”

¹⁰ *Ta 'ebweu wate 'ina ona natunana 'ena 'igwae,

“'Inapwana ye, tuta nugana 'ena bale'u 'umweluluina ta nimamuyega galewa 'uguinuwena. ¹¹ Yage nidi 'etamo sisasawala ta 'oyo 'umiyami, ta yage maibo'adi sikadekadeli 'oama 'atuwa, ¹² be 'ununumidi tala'apwala nadigega, be 'adi 'ita 'iesa'u gelasa, ta 'oyo geya'abo 'uesa'u gelasa ta esi 'umiyataaya.”

* **1:6:** Lu 2:13-14 * **1:7:** Sam 104:4 * **1:8:** Sam 45:6-7

* **1:10:** Sam 102:25-27

13 *Ona'ai'aila, Yaubada nigeya 'ebweu wate anilose 'enaya 'ida gwae,

“‘Ataiguya 'umiyatowa be 'ana laba 'amu ta-lauwalao yasa'u ebusiyedi 'aeyo 'ubuninaya.”

Ta gete yage nina natuna namo 'ena 'ionaena.

14 *Ta aniloseyao taudi yaluyaluwa tuga ta toepilialeale, taudi Yaubada 'isa'udi be 'aene silemeda 'abo'ada, yaisigedi 'abo 'etoseyana manuna 'iesinuweda.

2

'Etoseyana nina Yaubada 'enega

1 'Enega 'ilobweneda be ona nidi tanonodiya tanuwa'i'isidi, ta geya'abo tanuwanuwa pupuledi.

2 *Lowa aniloseyao Yaubada 'ina ona sisimanena tomota 'ediya, ta ona nina ona 'ai'aila, 'enega 'abo tomota nigeya simulimuliye 'idi to'umalinao 'ebweuna 'ebweuna 'ana e'isa siloba. 3 'Abo'ada wate 'abo 'etoseyana nina sinabwana taguitoyasei, bwa'omatana taloba, ta nigeya kapekapeyana tadedena 'enega.

Ona nina 'etoseyana manuna 'ida 'Inapwana Yesu 'igimisimana apwesena, 'enega 'ina onao 'ana togimi nonoyao 'abo'ada si'ebwa'eda.

4 *Ta Yaubada wate 'ie'lita 'aene ona nina ona 'ai'aila, nate we'iwe'iyaya be edeedede be guinuwa waiwaidi 'ediyega, ta wate Yaluyaluwa Tabuna 'ina eguyai 'edaya 'enega. Ta 'ina

* 1:13: Sam 110:1 * 1:14: Sam 91:11; Gu 12:7 * 2:2: Ib 12:25 * 2:4: Mk 16:20

'ebwaya nidi Yaubada 'ina nuwanuwa nadi-gega, ga Yaluyaluwa Tabuna yage nidi 'edaya 'ieguyaiyedi.

'Ada To'etoseyana 'ina 'elouya manuda

⁵ Ni'atu 'aeonemi sena nina 'etamo talobai manuna, ta Yaubada aniloseyao geya'abo 'idi loina 'i'ebwa'ebwa'edi sena nina 'enaya, ⁶* ta esi tomota 'ebweu 'i'ebwa'ena, manuna Buki Tabu 'ena 'isimanena, 'igwae,

“Yaubada ye, to tomota tauna be 'enega manuna 'unuwanuwa? Ta yaita sana tauna tomota natuna ga 'u'ita'ita'i'isi? ⁷* 'Enega tuta kukupana namo manuna 'usa'u ebusiyena, aniloseyao 'agulaudiya, ta muliyega 'ana 'amayaba be 'ana tupu sinabwana 'u'ebwa'ena. ⁸ Ta waiwai wate 'u'ebwa'ena be yage maibo'adi 'iloinedi.”

Ta 'ina 'ebeloina yage maibo'ana manuna. Ta nigeya gete tuga, ta ma'etamo esi be yage maibo'adi 'ediya 'ida loina. ⁹* Ta Yesu esi ni'atu ta'itena, 'aene tuta kukupana namo 'ena 'imiyaebusi aniloseyao 'ubunidiya, ta muliyega 'ana 'amayaba be 'ana tupu sinabwana 'ilobedi 'ina 'elouya be 'ina mwawasa 'ediyega. Nate Yaubada 'ina oboboma 'edaya, manuna Yesu mwawasa 'ana 'elouya 'ilotoona maibo'ada manuda.

¹⁰* Yaubada yage maibo'adi 'imweluluidi tauna manuna, 'enega nuwanuwana natunao yauyaudi 'i'au'ewedima tauna 'ina sena esaesa 'enaya, ta 'ilobwenena be Yaubada nina 'ada

* **2:6:** Sam 8:4-6 * **2:7:** 1 Ko 15:24-26 * **2:9:** Pi 2:8-9

* **2:10:** Ib 5:8-9

To'etoseyana 'ida gie'esase, manuna 'elouya sinabwana 'ilotoona, ta tuwa tuga 'ie'alama'i'ita, ga 'enega 'ina bubuna maibo'ana 'esasena.

11 *Yesu nina 'ada To'etoseyana ga 'abo'ada wate 'igie'esaseda, ta tauna be 'abo'ada Yaubada 'enega tamai, 'enega geya'abo Yesu 'iomayamaya manuda, ta esi 'i'awa'awa tasineda, 12 *manuna 'ina ona Tamana 'enaya, 'igwae,

“Amu esana yada simane tasigwao 'ediya, be deliegogona solanaya yatupuyo.”

13 *Ta wate 'igwae,

“Tauna 'ena 'igu emisa yasa'u.”

Ta wate 'igwae,

“Gogama nidi Yaubada 'i'ebwa'eguya ni'atu ma'egwao 'amiyami.”

14 *Ona'ai'ailla, Yesu 'ina gogamao 'abo'ada tomota maesiyoda be malalada, 'enega Yesu wate 'ietomotai ga tomota oona 'i'ewena ga 'imwawasa, be 'aene 'ina mwawasega Seitani 'iloesawali, be Seitani 'ina lolina mwawasa manuna wate 'iloesawali. 15 Ta mwawasa 'ana matauta be 'ina yona waiwaina 'ida tuta maibo'ana 'ediyega 'i'etoseyeda.

16 'Etoseyana nina nigeya aniloseyao manudi ta esi 'abo'ada Ebelaamo tubunao manuda.

17 *'Enega Yesu 'ietomotai 'abo'ada tasinao nadigega, ga 'ietotaliya sinabwana ma ina 'atenuwa'ole'ole manuda, ga Yaubada 'ina guinuwa 'ena 'ietapewa, ta 'italiya 'ida bubuna

* 2:11: Mk 3:35 * 2:12: Sam 22:22 * 2:13: Ais 8:17-18

* 2:14: 1 Yo 3:8 * 2:17: Ib 4:15; Md 4:1-11

to'umalidi manudi be 'aene Yaubada 'ida nuwataudi.

¹⁸ Ona'ai'aila, Yesu bale'uya miyamwau ta 'ebetoo yauna 'ilobedi, 'enega 'abo Seitani 'itooda, Yesu ni'atu 'ebetoo nidi 'imwalamwalatonidi, be kapekapeyana 'ediyega 'i'etoseyeda.

3

Yesu Mosese 'iloetana sinena

¹ *Gosegwao, 'omi be 'abo'agu Yaubada 'iesinuweda 'ina sena manuna, 'ilobwenena be Yesu tanuwa'i'isi, manuna tauna 'ida tapwalolo 'ana tosimana be wate 'ida totaliya sinabwana, ² *ga 'ietaetapewa 'ina guinuwa nina Yaubada 'i'ebwa'ena manuna, nadigega lowa Mosese 'ietaetapewa'esa Yaubada 'ina anuwaya.

³ 'Enega Yesu tupu sinabwana 'ilobena, ta Mosese 'ana tupu tupwana namo tuga, 'atuwa nadigega anuwa bobo'ana nigeya tauna tupu sinabwana 'ida lobena sa'i, ta 'ana to'abi esi. Ta Mosese nadigega anuwa, ta Yesu to'abi.

⁴ Ona'ai'aila, anuwa 'ebweuna 'ebweuna 'adi to'abi simiyami, ta yage maibo'adi 'adi toguinuwa Yaubada.

⁵ Mosese Yaubada 'ina anuwaya 'ietapewa toguinuwa 'atuwa, ga Yaubada 'ina onao yage nidi ma'etamo sida apwesa manudi 'isimana apwesedi. ⁶ *Ta Keliso Yaubada 'ina anuwaya 'ietapewa nigeya toguinuwa 'atuwa ta esi tauna natu 'ai'ailina.

* **3:1:** Ib 4:14 * **3:2:** Num 12:7 * **3:6:** Ib 3:14, 10:23

'Abo'ada Yaubada 'ina anuwa nina tuga, 'eguma taemisa ataya ma ida 'atepatu be ma ida gwausowala.

Yaubada 'ana bodao 'etamo taeyawai'ata

7 **'Enega Yaluyaluwa Tabuna 'ieoneda, 'igwae,

“Batuwa, 'eguma 'enana wanono, 8 geya'abo sa'i wadebadeba pa'ala nadigega tubumiyao lowaenei mitawaya sitoogu, ta 'igu lolina siguitoy-asena. 9-10 Manuna yakwala poti soladiya

'igu guinuwa waiwaidi yaudi sil'itedi, ta tubumiyao nidi 'idi lomugi be 'idi 'eetete 'ediyega sitoogu ga manudi yalo'ame'ame, ga yagwae, “Tuta maibo'ana taudi 'idi nuwenuwega sitautauya gesi, manuna 'igu 'eda nige ya simwalamwalatoni.’ 11 *'Enega yagamwasowaledi ga yaba'edi, yagwae, ‘Geya'abo wate 'igu 'ebe eyawai'ata 'ena silugulugu.’ ”

12 Gosegwao, wa'ita'i'isimi be geya'abo wadebadeba pa'ala nai waneeneta 'abona nai Yaubada mayawasina wamiyasine.

13 Ta gete tuga taumimo waelemalema 'asiyata 'ebweuna 'ebweuna 'ediya, be 'enega geya'abo bubuna to'umalina 'ena wakwanikwani be Yaubada 'enana waloguitoyase.

14 *'Abo'ada lowa 'ida emisa Keliso 'ena tasa'una, ta 'abo 'ida emisa nina tagiyai'i'isi be 'ana laba tuta 'ana 'ebe losalowa 'enaya, Keliso

* 3:7: Sam 95:7-11 * 3:7: Sia 17:7; Num 20:2-5 * 3:11: Num 14:21-23 * 3:14: Ib 3:6

ma'edai taegwausowala leleleya. ¹⁵ *Nadigega Yaubada 'ina ona 'igwae, “Batuwa 'abo 'ina ona wanono, geya'abo wadebadeba pa'ala nadigega tubumiyao lowaenei 'igu lina siguitoyasena.”

¹⁶ *Yaisigedi Yaubada 'ina ona sinononaya ta siguitoyasena? Taudi Mosese Itipita 'enega 'ianuganedi ga siapwesama, aga?

¹⁷ Ta wate taudi yakwala poti soladiya 'idi bubuna to'umalidi manudi Yaubada 'ilo'ame'ame, 'enega toto'umalina nidi mitawaya simwawasa.

¹⁸ Manuna taudi 'ina ona nigeaya simulimuliye, 'enega 'iona upaupaedi ga 'igwae, “Geya'abo wate 'igu 'ebe eyawai'ata 'ena silugulugu.”

¹⁹ 'Enega tamwalamwalatoni 'aene taudi nigeaya silugulugu, manuna nigeaya siemiemisa.

4

¹ 'Ina onaupaupa manuda 'etamo 'imiyami, 'aene 'ina eyawai'ata tauna 'enega tada loba, 'enega 'ilobweneda be tamatauta 'abona nai 'aimi wabebe'u be geya'abo walobaloba.

² Ona'ai'aila, tetela nina 'i'ebwa'eda, taudi wate lowaenei 'i'ebwa'edi, ta tetela nina nigeaya 'ilemelemedi, manuna sinononaya ta nigeaya siemiemise. ³ *Ta 'abo'ada 'ana toemisao talobena, ta taudi lowaenei geya'abo silobaloba, manuna Yaubada 'iona upaupaedi, 'igwae,

“Yagamwasowaledi, 'enega yaba'edi be geya'abo 'ebe eyawai'ata 'eguyega silobaloba.”

* **3:15:** Sam 95:7-8 * **3:16:** Num 14:1-3, 26-33 * **4:3:** Sam 95:11

Yaubada 'ina eyawai'ata nina 'imiyami, manuna tuta nina bale'u maibo'ana 'imweluluina ga 'igumwalaya, ta 'enega 'ieyawai'ata. ⁴ *Ta 'asiyata nina 'ieyawai'ataya manuna ni'atu Buki Tabu 'ena 'isimanena, 'igwae,

“Yaubada 'asiyata esebenina 'ena 'ina paisewa maibo'ana 'enega 'ieyawai'ata.”

⁵ 'Enega tanuwanuwa ona gete manuna, “Geya'abo 'ebe eyawai'ata 'eguyega silobaloba.”

⁶ Ona'ai'aila, 'ebe eyawai'ata nina 'imiyami be 'aidi namo siloba, ta taudi tetela sigimi nonona ta loina sisinalinaya geya'abo silobaloba. ⁷ *'Enega Yaubada tuta auwauna 'isa'una be 'ena tomota 'ebe eyawai'ata siloba, ta 'enega mwalatoi Debida 'i'ebwa'ena ga Debida nina 'igwae,

“Batuwa, 'abo Yaubada 'enana wanono geya'abo sa'i wadebadeba pa'ala.”

⁸ Ta 'ebe eyawai'ata nina Yaubada 'ionaenaya nigeaya Yosua ma 'ana bodao 'idi 'ebe eyawai'ata manuna, ta mali 'ebe eyawai'ata manuna, tuta 'ebweu auwauna 'isa'una be 'aene tomota 'ebe eyawai'ata nina sida loba.

⁹ 'Enega Yaubada 'ina tomota 'abo'ada 'ida 'ebe eyawai'ata 'imiyami, ta 'ebe eyawai'ata nina Sabate 'ana eyawai'ata nadigega.

¹⁰ *'Enega 'eguma talobai, tauda 'ida paisewega taeyawai'ata, nadigega Yaubada lowa 'ina paisewega 'ieyawai'ata'esa.

¹¹ Ta 'ilobweneda be tatoo waiwai be 'ebe eyawai'ata nina taloba, ta geya'abo 'ebweu yaita

* **4:4:** Nug 2:2 * **4:7:** Sam 95:7-8 * **4:10:** Nug 2:2

'ilooguitoyasa, 'abona nai 'ibebe'u, nadigega taudi lowaenei sibe'u'esa.

12 *Ona'ai'aila, Yaubada 'ina ona mayawasina ta waiwaina 'atuwa sisaisaiya 'ina mamatana sena luwaluwana, ta sawesawenaya 'ibadida be sola'ai'ailidaya nuwanuwa be bubuna kwaikwaiyidi simiyami. 13 *Manuna Yaubada matanaya nigeya 'ebweu wate yage 'ida miya kwaiya, maibo'adi silo'atamanedi, ta tauna 'ena ma'etamo 'ida guinuwa maibo'ana tasimanedi.

'Ida totaliya sinabwana tauna Yesu

14 *'Ida totaliya sinabwana ta bobo'ana 'imiyami, tauna Yesu, Yaubada Natuna, ni'atu manuda 'itu'e galewaya, 'enega 'ida emisa 'enaya tagiyai'i'isi. 15 *'Aidi totaliyao nigeya si'ate'atenuwa 'ole'oleyeda 'ida nenetao manudi, ta Yesu esi 'ida miyamwau 'inuwa sabwalenidi ta 'i'atenuwa 'ole'oleyeda, manuna lowa bale'uya Seitani 'ina 'ebetoo maibo'ana 'ilobedi nadigega 'abo'ada talobaloba 'esedi, ta Yesu nigeya 'ebweu wate 'iloeloegesi. 16 *'Enega ma ida 'atepatu talalaga be tasidasida 'ada Toloina nina 'ena, be 'enega 'ida miyamwau 'ediya 'ida 'atenuwa 'ole'oleyeda, be wate 'ilemeda.

5

1 Totaliyao sinabwadi Yaubada 'iesinuwedi ga 'iaseyedi, be tauna matanaya sitalitaliya 'abo'ada tomota 'ida bubuna to'umalidi manudi.

* 4:12: 1 Pi 1:23; Ep 6:17; Et 2:12 * 4:13: Lo 14:12 * 4:14: Ib 10:23
 * 4:15: Ib 2:17 * 4:16: Ib 10:19

2 *'Ida totaliyao nidi sida bubuna nuwana toemwagemwageyao be toloegesiyao 'ediya, manuna totaliyao tomota tuga, ma idi neneta.

3 *'Enega taudi 'idi to'umalinao manudi, ta wate tomota yaudi 'idi to'umalinao manudi, sitalitaliya Yaubada 'ena.

4 *Nigeya sawesawenaya be 'ebweu yaita tauna 'ina nuwenuwega 'ietotaliya, ta Yaubada esi 'ina esinuwega, nadigega lowa Yaubada Eloni 'iesinuwena ga 'ietotaliya. 5 *Wate nadigega Keliso nigeya tauna 'igilagilagasi be 'ietotaliya, ta Yaubada 'iesinuwena ga 'ieonena, 'igwae,

“'Oyo natugu. Batuwa tuga ya'awa natunemu.”

6 *Ta wate 'ina ona 'eluwena, 'igwae, “'Oyo 'uetotaliya ataya nadigega Melikisedeki.”

7 *Lowa Yesu bale'uya 'imiyami, ma ina dedoi 'isidasida Tamana 'ena, be nuwanuwana mwawasega 'i'etoseye, 'enega 'i'etoseyenaya manuna Yesu Tamana 'i'amayabena. 8 Yesu nina Yaubada natuna, ta tuwa tuga 'elouya 'ilobena ga 'ina 'alama'i'itega 'iematamatana 'ai'aila, 9 ga 'enega 'ina bubuna maibo'ana palupaluna. 'Enega 'abo'ada wate 'abo taematamatanei, 'etoseyana ataya Yesu nina 'enega taloba, 10 manuna Yaubada Yesu 'iaseyena be 'ietotaliya ataya nadigega Melikisedeki.

Geya'abo Yaubada taguiguitoyase

11 Yage gete manuna ona yauna simiyami, nuwanuwagu be yasimamedi 'emiya, ta nigeya

* 5:2: Ib 4:15 * 5:3: 1 Loi 16:6, 24 * 5:4: Sia 28:1 * 5:5:

Sam 2:7; Ib 1:5 * 5:6: Sam 110:4; Ib 7:1, 16-17 * 5:7: Lu 22:40-44

kapekapeyana, manuna tenami tuituidi. ¹² *Tuta gete 'ilobwenemi be mali tomota wae'itadi ta nigeya sawesawemiya, manuna Yaubada tetelina 'ana 'autui nigeya wamwalamwalatoni, 'enega 'etamo 'ae'ie'itami. 'Omi susu namo 'ilobwenemi manuna masula pa'alina nigeya 'ilobwelobwenemi. ¹³ 'Enega 'omi gogama nadigega, e'ita palupaluna manuna nuwami nigeya 'isabwasabwalena 'ai'aila, 'enega 'ilobwenemi be e'ita nuwadi 'ediyege 'ae'enimi nugana.

¹⁴ *Ta 'abo yaisigedi 'idi mwalatoi 'imatuwa, taudi 'atuwa masula pa'alina 'ana to'aiyao, manuna nuwadi ni'atu 'isabwalena ga sawesawediya siesinuwa to'ase bobo'ana ta to'ase to'umalina.

6

¹ Gimi e'ita Keliso manuna ni'atu wanonodi ga wamwalatonidi, 'enega nuwanuwagu mwala-toi auwaudi Keliso manuna yae'itami be 'imi nuwanuwa 'ediya waetai. E'ita nidi ni'atu tanonodi ta tamwalatonidiya geya'abo talolimalimadi. Yage nidi getedi: 'ida bubuna lowa to'umalidi 'adi guitoyasa, 'ida emisa Yaubada 'ena, ² bapitaiso 'ana e'ita, ta wate 'ada toanuganao nimadi 'adi sa'u debadaya, be tomwawasa 'idi toololimana, ta to'umalina 'ana e'isa esilae ataya. E'ita getedi ni'atu wamwalatonidi.

³ 'Enega 'abo Yaubada 'itatagwala, mwala-toi nuganuganidi wagiyaide, ta 'adi loeposeyana wate yae'itami.

* 5:12: 1 Ko 3:1-3 * 5:14: Lo 16:19

⁴ *Manuna yaisigedi lowa Yaubada manuna nuwadi 'isabwalena, ga oboboma nina galewega silotoonaya, ta Yaluyaluwa Tabuna 'ina lema 'ediya silotoona, ⁵ ga wate Yaubada 'ina ona silotoona 'aene bobo'ana, ta 'ina waiwai tuta 'imeemai manuna wate silotoona, ⁶ ta 'abo muliyega sibebe'u, nigeaya sawesawenaya be tagie nuwa'ebui limadi, manuna taudi 'idi bubunega Yaubada Natuna ni'atu sigiekelose limena, ta 'ana esana 'ie'ebe tuyeya.

⁷ Tanowa manuna tanuwanuwa. 'Eguma 'i'usana limalimana, 'enega bwa'a 'igiegonitu be ewana ma ina uyawana 'itatabwa, nate tobagula 'ina 'ebe gwausowala, ta 'ana mwalatoi 'aene bwa'a nina Yaubada 'iona obobomena. ⁸ Ta esi 'eguma bwa'a nina 'ena pwatula be kwak-wakwala sitatabwa, bwa'a nina ma 'ana ba'e Yaubada 'enega, ta tuina namo 'ilobwenena.

⁹ Ta gosegwao, 'igu ona getedi emataluwa tuga, ta yanuwayaina obobomega 'aene 'omi Keliso 'ina 'etoseyana 'ana to'ewao wada ewaiwai 'ai'aila. ¹⁰ *Yaubada 'ina lolina 'emiya palupaluna, 'enega 'imi guinuwao bobo'adi tuta yauyauna, be 'imi obobomao Yaubada 'ana esanega, ta 'imi lema toekalesiyao 'ediya, geya'abo 'inuwanuwa pupuledi.

¹¹ *'Enega nuwanuwagu be 'omi 'ebweuna 'ebweuna waetapewa, be 'aene 'imi emisa uwana maibo'ana tuta muliyega waloba.

¹² Geya'abo waloogwautoyasa, ta esi 'abo'ama waetotowanema, manuna ma ima 'alama'i'ita

* **6:4:** Ib 10:26-29 * **6:10:** Ib 10:34; 1 Ko 15:58 * **6:11:** Ib 3:14

'aemiemisa be 'enega yage nidi Yaubada 'iona upaupaediya ta'ewadi.

Yaubada 'ina onaupaupa

¹³ *Lowaenei Yaubada 'ina onaupaupa Ebelaamo 'i'ebwa'ena, ta Yaubada tauna 'ana esanega 'ionaupaupa, manuna nigeya 'ebweu wate esana miyamiyatu'ena be 'enega 'ionaupaupa. ¹⁴ Ta 'ina onaupaupa nina gete:

“Yalemeyo tuta yauyauna, be 'imu boda 'isusaila.”

¹⁵ Ta Ebelaamo nina 'i'alama'i'ita tuta dudulana, ga onaupaupa uwana 'ilobena.

¹⁶ 'Abo'ada tomota 'eguma taegewagewana, tasawa tamatamana 'ebweu esana sinabwana 'enega, be 'aene tomota si'awa 'ai'aileda.

¹⁷ Yaubada nadigega nuwanuwana sinabwana be 'ina ona 'ai'aila 'abo'ada 'ie'itada 'aene to'ase ni'atu 'iona upaupaena 'edaya ma'etamo taloba, 'enega tauna 'ana esanega 'isawa tamatamana.

¹⁸ *'Enega yage waiwaidi 'eluwa simiya ataya, nate Yaubada 'ina onaupaupa ta 'ina sawa tamatamana, 'enega tamwalamwalatoni 'aene Yaubada nigeya 'ebweu tuta 'ida kabo. Manuna 'abo'ada ni'atu Yaubada 'ena tadena ga 'i'etoseyeda, 'enega ta'atepatu be tada nuwayai 'aene 'ina onaupaupa 'edaya geya'abo 'iligeligeidi.

¹⁹ *'Ida nuwayaina nina 'atuwa 'ida loomu waiwaina, be 'enega kaleko pitaupa talubwale be talulugu Yaubada 'ina 'ebemiya 'ena. ²⁰ Gote 'ena

* **6:13:** Nug 22:16-17 * **6:18:** Num 23:19 * **6:19:** 1 Loi 16:2; Ib 9:3

Yesu ni'atu manuda 'igimilugu, ta 'ietotaliya sin-abwana ta miyamiya atayana manuda, nadigega Melikisedeki lowaenei.

7

Totaliya Melikisedeki

¹ *Ta Melikisedeki nina me Salema 'idi kini, ta Yaubada Toloetana sana 'ina totaliya. Lowaenei Melikisedeki nina Ebelaamo 'ilobena, tuta nina losaiya 'enega 'ilailama. Ta Ebelaamo nina toloinao yaudi ma 'adi bodao ni'atu 'ipe'udi, 'enega Melikisedeki Ebelaamo 'iona obobomena.

² 'Enega Ebelaamo 'ina gwegweyao 'iweyalidi egueguyai sanau 'adi yau, ga egueguyai 'ebweuna Melikisedeki 'i'ebwa'ena, ta Ebelaamo tauna naini 'i'ewedi.

Ta Melikisedeki 'ana esana 'ana gibui “Toloina palupaluna,” ta 'ina sena 'ana esana Salema, 'ana gibui “Siwalowa,” 'enega tamwalamwala-toni 'aene Melikisedeki tauna ina loina siwasi-walowina.

³ *Ta Melikisedeki nina nigeya tamanamo ta nigeya sinanamo, ta wate nigeya 'ina susumo, ta 'ina tubuwa be 'ina mwawasa nigeya 'adi mwalatoimo, ta esi 'atuwa nadigega Yaubada natuna 'ietotaliya ataya Yaubada 'enaya.

⁴ Ona'ai'aila, Melikisedeki nina 'ebweu 'inapwana ta toloetana sana, ga Ebelaamo 'iloetana sinena, ta Ebelaamo 'ina gwegwe 'enega tupwana 'i'ebwa'ena Melikisedeki.

⁵ *Ta totaliyao taudi Libai 'ina bodao 'idi

* 7:1: Nug 14:17-20 * 7:3: Ib 7:15-17 * 7:5: Num 18:21

gwegwe tupwana si'ewa'ewa 'abo'ada Ebelaamo tubunao 'edega, manuna taudi be 'abo'ada susu 'ebweuna, ta wate ma 'adi loina gwegwe 'ana 'ewa tomota 'ediyega manuna. ⁶ Ta Melikisedeki mali susu, ta 'ina miya loetana namo, 'enega gwegwe tupwana 'i'ewena Ebelaamo 'enega. 'Enega wate Melikisedeki 'ina ona oboboma Ebelaamo 'i'ebwa'ena. Ebelaamo nina tai sinabwana, manuna Yaubada 'ina onaupaupa 'i'ebwa'ena, ⁷ ta Melikisedeki Ebelaamo 'iloetana sinena, manuna tuta yauna taudi 'adi esana sinabwadi 'idi ona oboboma si'ebwa'ebwaya tomota taudi 'adi esana gidalidi 'ediya, 'adi lema manuna, 'enega wanuwa 'i'isi 'aene Melikisedeki 'ina ona oboboma Ebelaamo 'i'ebwa'ena. ⁸ Gete tugai Libai 'ina bodao 'ida gwegwe tupwana si'ewa'ewa, ta taudi ma'etamo simwamwawasa, ta Melikisedeki tetelina 'aene tauna miyamiya atayana. ⁹ Batuwa 'ida gwegwe 'ana tupwa ta'ebwa'ebwaya Libai tubunao 'ediya, ta lowa 'ana 'ita 'atuwa Melikisedeki nina gwegwe 'ana tupwa 'i'ewena Libai 'enega, ¹⁰ manuna Libai ma'etamo tubuna Ebelaamo solanaya, ta Ebelaamo Melikisedeki 'edaya 'ilobena, ga 'ina gwegwe 'ana tupwa 'i'ebwa'ena.

¹¹ Libai tubunao taudi 'idi guinuwa Yaubada 'ina loinao me Isileli sie'itada, ta loina nina nigeza sawesawenaya 'igiepalu 'ai'ailida, 'enega nuwanuwada 'ebweu totaliya auwauna be 'igiepaluda. Totaliya nina nadigega Melikisedeki, ta nigeza Eloni matubunao nadigega. ¹² 'Enega 'eguma totaliya tasa'u gelasedi loina wate tasa'u gelasedi.

13 *Tamwalamwalatoni 'aene Keliso tauna 'ida totaliya auwauna, nigeya Libai 'ina susu 'enega 'imeema, 14 ta esi Yuda 'ina susu 'enega 'imai, taudi nigeya esinuwa silobaloba Moses 'enega be sietotaliya.

15 'Enega 'ida totaliya auwauna Melikisedeki nadigega. 16 *Nigeya Moses 'ina loina 'enega 'ietotaliya, ta esi yawasina miyamiya atayana ta waiwaina 'enega. 17 Tauna Yesu manuna Buki Tabu 'igwae,

“'Oyo 'uetotaliya ataya, nadigega Melikisedeki.”

18-19 *Ona'ai'aila, Moses 'ina loinao nigeya sawesawediya be 'ebweu to'ase sigiepalu 'ai'aili. 'Enega gimi loina tapilisinena, manuna nene-tana, ta 'enega emisa auwauna ta bobo'ana 'iapwesama, be emisa nina 'enega Yaubada taloselabe. 20 *Ta 'abo'ada 'ida emisa Keliso 'ena 'imiyami. Ta Yaubada Keliso nina lowa 'iona obobomena. 21 Gimi totaliyao nigeya Yaubada 'ina ona oboboma silobaloba. Ta Yesu namo manuna 'igwae,

“'Inapwana ni'atu 'iona upaupa be 'oyo 'uetotaliya ataya, ta onaupaupa gete geya'abo 'iligeligei.”

22 *'Enega Yesu 'ina loina auwauna tamwalatoni 'ai'ailina 'aene loina kadekadelina 'ibobo'ana sinena.

23 Lowa gimi totaliyao mali 'epata be mali 'epata 'ediya ma 'adi boda be 'aidi simwawamwawasa, ta auwaudi sieelopa'eludi.

* 7:13: Md 2:6 * 7:16: Sam 110:4 * 7:18-19: Ga 2:16; Lo 8:3-4 * 7:20: Sam 110:1 * 7:22: Ib 8:6

24 Ta Yesu tauna 'ida totaliya ataya, 'enega nigeaya 'ana lopa'elumo. 25 *Ta Yesu nina tuta maibo'ana sawesawenaya 'i'etoseyeda, 'eguma 'ana emisega talulugu Yaubada matanaya, manuna Yesu miyamiya atayana, ta tuta yauna manuda 'isidasida Yaubada 'ena.

26 *Ona'ai'aila, Yesu nina sawesawenaya be 'ietotaliya manuda, manuna tauna adelina maibo'ana bobo'ana tuga, ta nigeaya nadigega toto'umalida 'abo'ada, 'enega Yaubada Yesu nina 'igilagasina, ga galewa 'ana tomiyanao 'iloetana sinedi.

27 *Ta gimi totaliyao 'asiyata 'ebweuna 'ebweuna Yaubada 'ena sitalitaliya, taudi 'idi to'umalinao, ta tomota wate 'idi to'umalinao manudi. Ta Yesu ma'ebweuna namo oona 'itagwalena ga 'italiyaena Yaubada 'ena manuda.

28 *'Epata nuganuganidi 'ediya Mosesa 'ina loinega tomota mayaluyaluwa nenetadi sietotaliya sinabwana, ta muliyega Yaubada 'ina onaupaupa 'enega Natuna tauna adelina palu-paluna 'ietotaliya ataya.

8

Loina auwauna ni'atu 'iapwesama

1 *'Igu ona maibo'ana 'alena gete 'aene 'ida totaliya sinabwana, ta gete tuga Toloetana sana galewaya 'ina 'ebemi esaesa 'atainaya 'imiyami. 2 Ta tauna 'ietoguinuwa Yaubada 'ina

* 7:25: Lo 8:34; 1 Yo 2:1 * 7:26: Ib 4:15 * 7:27: Ib 10:10;
Ep 5:2 * 7:28: Ib 5:1-2, 9 * 8:1: Ib 1:3, 10:12

anuwa 'ai'aila 'ena. Anuwa nina tomota nigeaya si'abi'abi, ta esi 'Inapwana tauna 'i'abina.

³ Bale'u 'ana totaliyao maibo'adi 'idi paisewa nate oboboma be taliya si'ebwa'ebwaya Yaubada 'ena, 'enega 'ida totaliya nina auwauna 'ilobwenena be tauna wate 'ebweu oboboma 'ida 'ebwaya Yaubada 'ena. ⁴ Ta tauna 'eguma bale'uya 'imiyami geya'abo 'ieetotaliya, manuna totaliya yaudi simiyami, ta tuta maibo'ana sitalitaliya, nadigega Mosese 'ina loina 'isimana'esa be 'aene oboboma sida 'ebwaya Yaubada 'ena.

⁵*Ta 'idi 'ebe taliya nina Anuwa Tabu solanaya. Ta Anuwa Tabu nina bale'uya 'ebe'ita nai ma'ama'ayau tuga, ta Anuwa Tabu 'ai'ailina galewaya 'imiyami. Manuna lowaenei muliyega be Mosese gimi Anuwa Tabu 'i'abiya, ta Yaubada 'iemataluwena, 'igwae, “Mosese, 'unuwa'i'isi anuwa nina 'ana 'ita maibo'ana ni'atu 'oyaya yae'itemu, maibo'ana 'uetotowane be 'igu Anuwa Tabu nina 'u'abi.”

⁶*Ta gete tuga Keliso 'ina guinuwa, guinuwa kadekadelidi 'ibobo'ana sinedi, nadigega wate 'ina loina gimi loina 'ibobo'ana sinena, manuna 'ina loina nina onaupaupa auwauna 'enega 'iapwesama. Ta onaupaupa nina gimi onaupaupa 'ibobo'ana sinena.

⁷'Eguma loina kadekadelina maibo'ana tomota 'ida lemediya, geya'abo tada nuwanuwa loina auwauna manuna. Ta nigeaya 'ilemelemedi, 'enega auwauna nuwanuwada. ⁸*Lowaenei

* **8:5:** Sia 25:40; Kol 2:17

* **8:6:** Ib 7:22, 9:15

* **8:8:** Yel 31:31-34

Yaubada 'imwalatonina 'aene me Isileli 'idi bubuna nigeya bobo'ana, 'enega manudi 'igwae, “Ma'etamo loina auwauna yasa'u me Isileli be me Yuda manudi. ⁹ Nigeya nadigega loina nina yasa'una tubudiyao manudi, tuta nina lowa yaanuganedi ga Itipita 'enega siapwesa ga sitauya taudi 'idi senaya. Manuna loina nina yasa'unaya sile'oena, 'enega nimagu 'ediyega yalisi 'ewena.’ ¹⁰ 'Inapwana wate 'iona, 'igwae, ‘Ma'etamo 'igu loina auwaudi me Isileli nuwadiya yasa'udi ta 'atediya ya'etoladidi, be 'enega 'abo'agu 'idi Yaubada ta taudi 'igu tomotaiyao. ¹¹ *'Enega nigeya sawesawenaya be tasidiyao sie'itadi, nai sigwae, “Yaubada wada mwalatoni,” manuna maibo'adi ni'atu simwalamwalatonigu, taudi ma 'adi esana sinabwadi be wate taudi togomabeso. ¹² Ta yada 'atenuwa 'ole'oleyedi, be 'idi bubuna to'umalidi yanuwataudi be yanuwa pupuledi.”

¹³ Yaubada loina auwauna 'isa'una manuna loina kadekadelina ni'atu 'ineneta, ga 'iabe be 'isasawala.

9

Anuwa Tabu manuna

¹ Gimi loina nina solanaya loina yauna simiyami tapwalolo manuna, ta wate anuwa tapwalolo bale'uya manuna. ² *Ta anuwa nina yobai bwaladiyega siguinuwena, ga kaleko 'enega sipitaupa luwena, ga pitaupa sinabwana sieesena Anuwa Tabu, ta pitaupa gidalina nate

* **8:11:** 1 Yo 2:27 * **9:2:** Sia 25:23, 30-31, 37

sola'ai'ailinaya sieesena Sena Tabu Wawasae. Pitaupa nina sinabwana solanaya mayale 'adi 'ebesa'u ta 'ebweu tebeli, ta tebeli nina 'enaya pwalawa sisa'usa'u Yaubada matanaya.

³⁻⁴ *Ta Sena Tabu Wawasae solanaya 'ebe gabu 'imiyami gala'u manuna, nate goula 'enega siguinuwena, ta wate lolina 'ana dedewaga 'imiyami, nate goula 'enega siguinuwena, ta dedewaga nina solanaya gaeba goula 'imiyami, ta gaeba solanaya tubudao 'adi masula 'ana esana mana, tupwana 'imiyami. Be wate dedewaga nina solanaya Eloni 'ina 'etoguna, nate lowa 'itabwaya, be wate gulewa nidi Yaubada 'ina linao 'ediya 'i'etoladidi simiyami.

⁵ Ta dedewaga nina etaninaya 'eluwa anilose namanamalidi siguinuwedi ga dedewaga nina sieyauyaukwina, nate Yaubada 'ina 'ebemiya to-mota 'idi to'umalinao 'adi nuwatau manudi. Ta esi geya'abo tanuwanuwa wawasae gwegwe nidi manudi.

⁶ *'Abo gwegwe maibo'ana sigibubudi, 'enega totaliyao silugulugu Anuwa Tabu solanaya ta 'idi guinuwa siguiguinuwa; ⁷ *ta esi Sena Tabu Wawasae nina totaliya sinabwana namo 'ena 'ida lugu, ta yakwala 'ebweu solanaya ma'ebweuna namo. Ta tuta nina 'ilugulugu lala 'i'ewa ta lala nina 'iloseuseuli, be 'enega 'italitaliya Yaubada 'enaya 'ina bubuna to'umalidi manudi, ta wate tomota maibo'adi 'idi to'umalinao manudi.

⁸⁻⁹ **Gete 'ebe'ita tomota auwauda 'edaya,

* **9:3-4:** Sia 37:1-29 * **9:6:** Num 18:2-3 * **9:7:** Sia 30:10

* **9:8-9:** Ib 10:19-20 * **9:8-9:** Ib 10:1-2

Yaluyaluwa Tabuna 'enega, be 'enega tada mwalatoni 'aene 'abo guinuwa nina kadekadelina 'etamo taguiguinuwe, nigeaya sawesawedaya be talulugu Sena Tabu Wawasae solanaya. Manuna obobomao be 'ebwayadaitao nidi loina kadekadelina 'enega sitalitaliya Yaubada 'ena, ta esi nigeaya sawesawediya be tomota nidi 'atedi sigie'esasedi, ta bwaladimo sigie'esasedi, ¹⁰ 'eguma loinao nidi tomota simulimuliyedi masula be bwasi be mali esiwe be mali esiwe manudi. Manuna lowa loina nina kadekadelina Yaubada 'isa'una ga 'imiyami 'ana laba Keliso 'iapwesa be loina 'isa'u gelase. ¹¹ Manuna Keliso 'ina taliya 'enega miya bobo'ana wawasae 'i'ebwa'eda, ga mali Anuwa Tabu 'ena 'ilugu, ta anuwa nina sinabwana ta bobo'ana. Manuna tomota nigeaya si'abi'abi sena gete bale'u 'enaya. ¹² *'Enega Yesu Sena Tabu Wawasae 'ena 'ilugu ma'ebweuna ga lala 'enega 'iguinuwa, ta lala nina nigeaya yobai laladi, goti nai bulumakau gidalidi laladi, ta esi tauna lalana ga 'enega 'ada gie'esasa ataya talobena.

¹³ *'Eguma yage baibailina tagitoona ga bwalada tagiegie bailina be goti lalana nai bulumakau lalana 'ediyega taloseuseulida, nai bulumakau mewainena tagabu be 'enega tataliya Yaubada 'enaya, nate 'ebe gie'esasa bwalada manuna. ¹⁴ *'Ta esi Keliso lalana 'ebe gie'esasa bobo'ana wawasae, manuna 'ateda 'igie'esasedi be 'aene guinuwa besobeso taguitoyasedi, ta

* **9:12:** Ep 1:7-8 * **9:13:** 1 Loi 16:3; Num 19:17-18; Ib 10:4

* **9:14:** 1 Pi 1:18-19; 1 Yo 1:7

Yaubada nina mayawasina 'ina guinuwao taguinuwedi. Manuna Yaluyaluwa Tabuna miyamiya atayana Keliso 'igiewaiwaiyena, ga tauna ma ina bubuna maibo'ana palupaluna ta nigeaya 'ebweu wate to'umalina 'enaya, 'enega tauna 'italiyaena Yaubada 'enaya, nate 'imwawasa 'abo'ada 'ida 'esasa manuna. ¹⁵ *Ona'ai'aila, Keliso nina loina auwauna 'ime'ena ga 'enega tamai be Yaubada ma'edai taegosigosiyana, manuna 'abo 'iesinuweda yawasida ataya 'iona upaupaenaya 'i'ebwa'eda. Manuna 'abo'ada gimi loina tale'oena, 'enega 'ilobwenena be tada mwawasa, ta Keliso manuda ni'atu 'imwawasa sabi 'etoseyeda.

¹⁶ Wamwalamwalatoni 'aene 'abo yaita tokwaiya loina lowa 'isa'unaya, nai 'i'etoladinaya, 'ina gwegwe maibo'ana 'adi eguyai manudi, be muliyega 'imwamwawasa, be loina nina 'ina susuyao sida muliye. ¹⁷ Ta 'abo 'etamo mayawasina, geya'abo loina nina simulimuliye. Nate namo 'abo 'imwamwawasa, 'enega loina nina 'iewaiwai be sida muliye.

¹⁸ Nadigega wate gimi loina Mosese 'enega, nugana 'aidi yobai siloemwawasidi, ga laladiyega buki be tomota maibo'adi Mosese 'iloseuseulidi, ga 'enega muliyega loina nina 'iewaiwai.

¹⁹ *Manuna loina maibo'adi 'isimanedi tomota 'ediya, ga 'enega bulumakau gidalidi be goti laladi bwasi ma'iyana 'inekwasinaya 'i'ewena, ga sipi 'uya'uyana bweyabweyalina 'i'ewena ta kaiwe 'ana esana isopa matanaya 'ibadiyena ga

* **9:15:** 1 Ti 2:5; Ib 8:6 * **9:19:** Sia 24:6-8

lala be bwasi solanaya 'iepwasena, ga 'enega buki be tomota 'iloseuseulidi,²⁰ ta Mosese 'igwae, “Loina nina Yaubada 'isa'una manumi, 'ana we'iwe'iyaya lala gete.”²¹ Wate nadigega Anuwa Tapwalolo be gaebayao Anuwa Tapwalolo nina 'enaya lalega 'iloseuseulidi.²² *Manuna Mosese 'ina loina 'ediya 'aene yage yaudi lalega sida 'esasa. Ta bubuna to'umalina 'ina 'esasa wate lala 'enega, be 'abo nigeya lala 'idaudau, nigeya 'ebweu wate 'eda 'imiyami 'esasa manuna.

²³ Anuwa Tabu 'ana gwegweyao galewaya simiyami, ta 'adi ma'ama'ayau bale'uya Mosese 'iguinuwedi, ga 'ilobwenena be lala 'ana guinuwega 'italaliya Yaubada 'enaya be 'igie'esasedi, ta esi yage nidi galewaya 'adi gie'esasa taliya bobo'ana wawasae 'enega, nate Keliso lalanega.²⁴ *Ta Keliso nigeya 'ilugulugu Anuwa Tabu 'abi'abina 'enaya, nate Anuwa 'ai'aila 'ana ma'ama'ayau tuga, ta esi galewaya 'ilugu ga Yaubada matanaya 'imiyami be 'ilemalema manuda.

²⁵ Keliso nina geya'abo tuta yauna tauna bwalana 'i'ebwa'ebwaya nai 'italitaliya Yaubada 'enaya, nadigega yakwala 'ebweuna 'ebweuna Sena Tabu Wawasaena solanaya totaliya sinabwana 'ilugulugu be lalega 'italitaliya, ta lala nina nigeya tauna lalana.²⁶ Ona'ai'aila, 'eguma Keliso 'ina guinuwa taudi totaliyao sinabwadi nadigega, 'ida mwawasa limalimana bale'u 'ana mweluluwa 'enega ga batuwa. Ta esi ma'ebweuna namo tuga, tuta 'ana 'ebe losalowa gete 'enaya,

* 9:22: 1 Loi 17:11 * 9:24: 1 Yo 2:1

bwalana tauna 'italiyaena, bubuna to'umalidi 'adi nuwatau manuna.

27 *Tomota 'abo'ada 'ada loina 'imiyami 'aene ma'ebweuna tamwamwawasa be muliyega bwa'omatana. 28 *Wate nadigega Keliso 'ina mwawasega tauna 'italiyaena ma'ebweuna namo, be yauyauda 'ida bubuna to'umalidi 'i'ewa yauledi, ta ma'etamo 'iila limanama, be nigeya 'aene bubuna to'umalidi 'i'ewayaula limadi, ta esi sabi 'etoseyeda 'abo ma ida nuwa'ewa tayamwayamwa.

10

1 *Ma'etamo be 'ebe gwausowala 'ai'aila 'edaya 'iapwesama, ta Mosese 'ina loina 'atuwa ma'ama'ayau namo ta nigeya 'ebe gwausowala 'ai'aila. Mosese 'ina loina nina 'aene yakwala be yakwala yobai siunuunudi be Yaubada 'enaya sitalitaliyaedi, ta guinuwa nidi nigeya sawesawenaya be 'igiepaepaluyedi. 2 Manuna 'eguma guinuwa nina sawesawenaya be 'igie'esasedi, ma'ebweuna namo sida guinuwei be 'adi lotoona 'ida bobo'ana ataya, be 'enega geya'abo yakwala 'ebweuna 'ebweuna siguiguinuwa limalimana, aga? 3 Nigeya! Ta esi taliya nidi yakwala 'ebweuna 'ebweuna 'igie nuwa'i'isidi namo tuga, 'idi bubuna to'umalidi manudi, 'enega 'adi lotoona geya'abo 'iboobo'ana. 4 Manuna bulumakau be goti laladi nigeya sawesawenaya be to'umalina sigie'esasa.

* 9:27: Nug 3:19 * 9:28: Ib 10:10; 1 Pi 2:24; Pi 3:20 * 10:1: Kol 2:17

5 *¹Enega tuta nina Keliso bale'uya 'imaiya, Keliso nina Yaubada 'ena 'igwae,

“Taliyao be 'ebwayadaitao geya nuwayo, 'enega

oogu 'u'ebwa'eguya 'imu guinuwa manuna.

6 Geya nuwayo yobai gabugabudi 'abo tomota sitaliyaedi 'idi bubuna to'umalina manudi.

7 ¹Enega yatagwalegu 'oyo Yaubada 'emuya, ga ni'atu yamai be 'imu nuwanuwa yada guinuwe, nadigega lowa manugu Buki nunumina 'ena si'etoladina.”

8 ¹Ina ona nina wanuwa'i'isi, 'igwae, “Geya nuwayo taliyao nai 'ebwayadaitao, nai yobai nidi sigabugabudi, nai to'ase sitaliyae 'idi bubuna to'umalidi manudi, manuna geya'abo 'ugwaugwausowala guinuwa nidi Mosese 'ina loinega manudi.”

9 ¹Enega wate 'igwae, “Ni'atu yatagwalegu 'emuya be 'imu nuwanuwa yada guinuwe.” ¹Ina ona gete 'aene gimiloina 'i'ewa yaulenaya ta auwauna 'isa'una.

10 *¹Ta Yaubada 'ina nuwanuwa be Yesu Keliso bwalana 'italiyae sabi gie'esaseda 'ina mwawasa ma'ebweuna namo 'enega.

11 Ta totaliyao maibo'adi Anuwa Tabu 'ena sitootoolo be 'asiyata 'ebweuna 'ebweuna 'idi taliyao nidi si'ebwa'ebwaya Yaubada 'ena, ta esi taliyao nidi nigeya sawesawenaya be bubuna to'umalidi si'ewa yauledi.

12 *¹Ta Keliso esi ma'ebweuna 'italiya bubuna to'umalina manuna, ga 'ina taliya nina tuta maibo'ana 'ediya sawesawenaya, ga 'ina taliya

* **10:5:** Sam 40:6-8 * **10:10:** Ib 9:12 * **10:12:** Ib 1:3

mulinaya Yaubada 'atainaya 'imiyatowa, ¹³ *ta 'iyamwayamwa be to tuta 'ana talauwalao Yaubada 'ida sa'u mwa'utedi 'aena 'ubuninaya. ¹⁴ Manuna 'ina taliya 'ebweuna namo, ta sawesawenaya be tuta maibo'ana 'ediya 'igie'esaseda be 'igie bobo'aneda. ¹⁵ *'Esasa gete manuna Yaluyaluwa Tabuna wate Buki Tabu 'ena 'ie'liteda 'Inapwana 'ina ona, nate lowaenei manuda 'isimana, ¹⁶ 'igwae, "Ma'etamo loina auwauna ya'ebwa'edi be 'adi loina nidi nuwadiya yasa'udi be 'atediya ya'etoladidi." ¹⁷ Ta wate 'igwae,

"'Idi to'umalinao be 'idi loegesiyao yada nuwa-pupuledi."

¹⁸ Nate manuna geya'abo wate tatalitaliya 'ida bubuna to'umalidi manudi, manuna ni'atu Yaubada 'inuwataudi.

'Abo'ada tada lemelemeda

¹⁹ *Gosegwao, Yesu lalana manuda ni'atu 'idau, 'enega ma ida 'atepatu talulugu Yaubada 'ina Sena Tabu Wawasae 'enaya, ²⁰ *gete 'eda auwauna yawasida manuna. Lowa Yaubada 'ina Sena Tabu kaleko 'enega sipitaupenaya, ta Yesu 'igigegenana tauna oona 'ina mwawasa 'enega, be kapekapeyana talulugu Yaubada 'ena. ²¹ Ta wate 'ida totaliya nina Toloetana sana ga Yaubada 'ina anuwa manuna 'iguiguinuwa. ²² *'Enega Yaubada tada loselabe ma ida 'atetagwala be ma ida emisa 'ai'aila be 'enega ooda tada

* **10:13:** Ib 1:13 * **10:15:** Yel 31:33-34 * **10:19:** Ib 4:16
 * **10:20:** Md 27:51-52 * **10:22:** 1 Yo 1:7; Ep 5:26

gie'esasedi bwasi bobo'ana 'enega, ta wate 'ida nuwanuwa sida 'esasa, manuna Yesu 'ina loseuseula 'enega 'ida nuwanuwa to'umalidi 'igie'esasedi. ²³ *'Enega tatoolo pa'ala be 'ida emisa Yesu 'ena tada giyagiyai, be tasimana apwesa tomota 'ediya, manuna Toonaupaupa nina nige'ya 'ida kabo ta esi 'ina onao nidi nadige'ga 'iguiguinuwa 'esedi.

²⁴ 'Ilobweneda wate be tauda tada elemalema be tada eoboboboma 'ai'aila be wate paisewa bobo'adi tada guinuwedi. ²⁵ 'Aidi goseda' tapwalolo 'ana deliegogona sinuwa pupulena, ta geya'abo 'omi nadige'ga, ta esi tuta maibo'ana wada giepa'alimi, be 'abo to tuta wamwalatonina 'aene Yesu 'ina ilalimanama selabenaya wada elemalema 'ai'aila, 'imi deliegogona 'ediya. ²⁶ *'Be 'abo tanuwa sabwaleni to'ase Yaubada 'ana tetela 'ai'aila, be muliyega tatagwaleda bubuna to'umalina 'enaya, nige'ya 'ebweu wate taliya 'imiyami sabi gie'esaseda, ²⁷ ta esi bwa'omatana taloba, nate 'awe sabeluluyega 'igabu egumwalida. Gete Yaubada 'ibubuna 'ana talauwalao manudi.

²⁸ *'Lowaenei 'abo 'ebweu yaita Mosese 'ina loinao 'ile'oadi, be tosimana 'eluwa nai 'etoi 'ina bubuna sisimana apwesei, 'etamo geya'abo si'ate'atenuwa 'ole'oleye ta esi siloemwawasi namo tuga. ²⁹ *'Enega 'abo yaita Yaubada Natuna 'ie'idi'idiye, be lala nina 'igie'esasedaya 'i'awa to'umaliye, be wate 'ada tolema Yaluyaluwa

* **10:23:** Ib 4:14 * **10:26:** Ib 6:4-8 * **10:28:** 2 Loi 17:6

* **10:29:** Md 26:27-28

Tabuna 'igiegamwasowali, 'ana e'isa 'elouya sinabwa wawasae 'ida loba Yaubada 'enega. ³⁰ *Ta ni'atu tamwalatonina yaita 'ada Toloina sinabwana tauna 'ieonedā, 'igwae, “'Abo'agu Toloina nigu 'enega toto'umalidi yada e'isadi 'elouya 'enega.”

Ta wate 'igwae, “'Abo'agu 'imi 'Inapwana, be 'igu tomotaiyao 'omi yada loinemi.” ³¹ Ta 'enega Yaubada nina mayawasina be tada mataute, 'abona nai 'iloineda.

³² Gosegwao, lowa maedana 'ina gimimai 'emiya wanuwa'i'isi tuta nina 'imi miyamwau 'ediyega wae'alama'i'itana, ³³ nate 'aina tuta tomota sigie omayamayaemi ta sigie 'elouyaemi ta 'aina tuta gosemiyao ma'emiyao wa'elouya leleleya. ³⁴ *Ta wate 'aidi deliya sisa'udi ga manudi wa'ate uyauya ga walemedi. Ta wate tuta nina tomota 'imi yageyao 'ediya si'anawala, wagwawsowala 'ai'aila, manuna wamwalatonina 'aene galewaya 'imi yageyao bobo'ana wawasae ta miyamiya atayadi simiyami.

³⁵ 'Enega 'imi emisa nina wagiēpa'ali be geya'abo waguiguitoyase, manuna ma'etamo 'imi emisa nina 'ana pali bobo'ana wawasae waloba. ³⁶ *Ta 'ilobwenemi be watoolo pa'ala be Yaubada 'ina nuwanuwa wada guinuwe, be to'ase 'iona upaupaena wada 'ewa.

³⁷ **Manuna tuta gidalina namo tauna Tomai nina 'ida apwesa, ta geya'abo wate

* **10:30:** 2 Loi 32:35-36; Lo 12:19 * **10:34:** Md 6:20 * **10:36:** Ib 6:12
 * **10:37:** Ib 2:3-4 * **10:37:** Et 22:20

'iso'iso'i. ³⁸ *'Enega yaisigedi topalupaludi 'idi emisega yawasidi bobo'ana sida loba, ta 'abo 'idi 'atesa'alega sisanaila, Yaubada geya nuwana tomotai nidi. ³⁹ Ta 'abo'ada geya'abo tasanasanaila, manuna nate 'ebe esilae. Tuwa tuga ma ida emisa be 'enega yaluyaluwada simiya bobo'ana.

11

Emisa manuna

¹ *'Abo to'ase bobo'ana tanuwayaina 'aene ma'etamo talobai, 'anabwa'ayoi gete tuga geya'abo ta'ita'ita, nate emisa 'ai'aila. ² Tubudao lowaenei tanuwa'i'isidi taudi 'idi emisa 'enega Yaubada 'i'awa bobo'anedi. ³ *'Abo'ada wate 'ida emisa 'enega tamwalamwalatoni 'aene Yaubada 'ina ona 'enega bale'u maibo'ana 'imweluluina, 'aene yage nidi nigegeyada tada 'itedi 'ediyega yage nidi ta'ita'itadi 'imweluluidi. ⁴ *'Enega Ebeli wate ma ina emisa 'italiya Yaubada 'enaya, 'enega 'ina taliya nina Keni 'ina taliya 'ibobo'ana sinena, ta Yaubada 'igwausowala Ebeli 'ina taliya manuna ga 'i'awa palupaluyena. Ebeli nina ni'atu bale'u 'ipilisinena ta esi 'ina emisa 'enega 'ie'ie'ita 'edaya. ⁵ *Inoki wate 'ina emisega nigegeyada 'imwawamwawasa ta esi mayawasina Yaubada 'i'ewena galewaya, manuna Yaubada 'igimi simanena 'aene, "Inoki nina tauna manuna yagwaugwausowala."

* **10:38:** Lo 1:17 * **11:1:** 2 Ko 5:6-7 * **11:3:** Nug 1:1 * **11:4:** Nug 4:3-5 * **11:5:** Nug 5:24

6 Ona'ai'aila, 'eguma geya'abo taemiemisa Yaubada 'enaya, geya'abo manuda 'igwaugwausowala. Manuna 'abo nuwanuwada be Yaubada 'ena tatatauya, taemisa nugana 'aene Yaubada nina 'imiyami ta 'ana to'ebesao 'adi tooboboma, be muliyega sawesawenaya tatatauya 'ena.

7 *Noa wate Yaubada 'ie'itena 'aene to'ase 'iabe 'iapwesa 'ediya, 'enega Noa nina 'ina emisega 'ina waga 'ana esana aki 'italena be 'enega tauna ma ina susuyao 'i'etoseyedi. Gote 'ena 'ie'itaena 'aene tomota maibo'adi toto'umalidi, ta tauna tai palupaluna 'ina emisa manuna.

8 *Ebelaamo wate 'ina emisega Yaubada 'ina bwau 'imuliyena be 'aene 'ina 'asa 'ida pilisine ta 'ina 'asa auwauna mali esenaya 'ida loba, 'enega 'itoolo ga 'itauya ta nigeya 'imwalamwalatoni to sena 'enaya 'itautauya. 9 Ta wate 'ina emisega sena onaonaupaupana nina 'ena ma ina susuyao Aisake be Yekobe simiyaya 'atuwa 'owagao nadi-gega, ga 'idi anuwa yobai bwaladi 'enega si'abidi 'asa nina Yaubada 'iona upaupaena 'aene Ebe-laamo 'ena 'ida lo'asa, be muliyega tubunao wate 'idi 'asa. 10 Ta esi Ebelaamo 'inuwayaina 'aene 'asa nina 'ana 'autui pa'alina 'ena 'ilulugu, nate Yaubada 'imweluluina, nai 'i'abina.

11 *Sela wate 'anabwa'ayoi 'ikaiyale ta 'ina emisega bwalana 'iewaiwai ga 'i'euwana, manuna Yaubada 'ina onaupaupa nina 'iemisena.

12 *Ona'ai'aila, Ebelaamo nina 'ie'inapwana

* 11:7: Nug 6:13-22 * 11:8: Nug 12:1-5 * 11:11: Nug 15:6

* 11:12: Nug 15:5

wawasae, ga selabenaya be 'imwamwawasa, ta esi boda sinabwana 'isusaila 'enega, ga 'adi yau 'atuwa galewa kwadiminao, ta wate kaukau le'awaya 'ana yau nadigega.

¹³ Gimi tomotai nidi ma idi emisa ta esi simwawasa ga onaupaupa nidi uwadi geya'abo silobaloba, ta tuwa tuga 'edasolega si'itena ga silokagutoki manuna, ta wate taudimo si'awa 'owagaedi 'atuwa toesugalagalao sena gete bale'u 'enaya.

¹⁴ Ona'ai'aila, 'abo ta'awa 'owagaeda, nate 'atuwa tasimana apwesa 'aene 'ida 'asa 'ai'aila ta'ebe'ebese. ¹⁵ Ta gimi 'inapwanao nidi 'idi 'asa sipilisinena, ta 'eguma nuwanuwadi be siila, 'enega 'eda sida 'ebese be siila, ¹⁶ ta esi nigeya siilaila, manuna nuwanuwadi 'asa bobo'ana wawasae, nate galewaya. 'Enega geya'abo Yaubada 'iomayamayaedi ta esi 'aene tauna 'idi Yaubada, ga 'idi 'asa 'igibubuna.

¹⁷⁻¹⁸ *Ebelaamo wate ma ina emisa tuta nina 'ebe toona 'ilobena Yaubada 'enega ga 'aene natu 'ai'ailina Aisake 'italiyae Yaubada 'enaya. Lowa Yaubada 'ina onaupaupao 'i'ebwa'edi Ebelaamo nina 'enaya, ta wate 'igwae, "Aisake 'enega 'imu boda 'ida apwesa," 'enega Ebelaamo natunana 'itagwalena be 'ida loemwawasi, ¹⁹ manuna Ebe-laamo 'imwalatonina 'aene Yaubada sawesawenaya be tomwawasao 'igietoolodi, 'enega 'ana 'ita 'atuwa natunana mwawasega 'iila limanenama.

²⁰ *Aisake wate 'ina emisega natunao Yekobe be Iso 'adi oboboma be 'adi lema tuta 'imeemai

* **11:17-18:** Nug 22:9-12 * **11:20:** Nug 27:27-29, 39-40

manuna 'isimanena.

21 *Yekobe wate tuta nina 'iabe 'imwamwawasa 'ina guna 'ilemena ga 'itoolo ta 'ibwagobwago Yaubada 'enaya, ga 'ina emisega Yosepa natunao 'ebweuna 'ebweuna 'adi obobomao 'isimanena.

22 *Yosepa wate 'ana yakwala 'ebe losalowa 'enaya 'ina emisega me Isileli 'idi apwesa Itipita 'enega 'igimi simanena ga loina 'isa'una 'ana sa'u'ali'ali manuna.

23 *Mosese tuta nina 'itubuwa, tamana be sinana 'idi emisega sisa'u kwaiyena nawalae 'etoi soladiya, manuna 'ana 'ita gwama gomab-waina, ta wate kini Pelo 'ina loina pa'alina nigeya simatamataute.

24 *Mosese wate tuta nina 'ietai, 'ina emisega geya nuwana be tomota sida gwae, “Mosese nina Pelo tubuna,” manuna Pelo natuna mewainena Mosese 'i'ewena ga 'i'awa natunena. 25 'Enega Mosese nina geya nuwana be tuta kukupana 'enaya 'ida gwausowala bubuna to'umalina manuna, ta esi nuwanuwana be Yaubada 'ina tomataiyao ma'enaosida miyamwau. 26 Manuna geya nuwana esaesa bale'u nidi Itipita solanaya, ta esi 'elouya Keliso manuna 'iesinuwena, manuna 'imwalatonina 'aene ma'etamo pali bobo'ana 'ilobai. 27 *'Enega 'ina emisega Itipita 'ipilisinena ga nigeya kini Pelo 'ina gamwasowala 'imatamataute, ta esi 'i'atepatu 'aene 'i'itena Yaubada matanaya 'imiyami, nigeya 'ina 'ita

* 11:21: Nug 48:15-16 * 11:22: Nug 50:24-25 * 11:23: Sia 1:22, 2:1-2 * 11:24: Sia 2:10 * 11:27: Sia 12:51

matanega ta esi 'ina emisega. ²⁸ *Ta wate 'ina emisega Ataona Sagalina 'iguinuwena ga lalega 'idi anuwao siloseuseulidi, be geya'abo tomatuwao 'adi toloemwawasa 'ediya 'ilugulugu be 'iunuunudi.

²⁹ *Boda nidi 'idi emisega Ola Bweyabweyalina siabalena 'atuwa bwa'a yadayadana 'enega sitautauya, ta me Itipita simuliyama ga 'aene sida abala wate ga nigeaya sawesawediya, ta maibo'adi sidalala.

³⁰ *Ta wate tuta nina taudi 'asa Yeliko sisakowasiyena mabodadi 'asiyata sebeni 'ediya, 'idi emisa manuna 'asa nina 'ana 'ali sinabwana 'ibe'uya, ³¹ *ga silugu ga toni'asa siunudi, manuna taudi tologwautoyasa. Ta tosogala 'ana esana Leabi nigeaya siunuunu, manuna waine nina ma ina emisa, manuna tuta nina Yosua 'ina tolosaiyao 'eluwa 'asa nina 'enaya siluguya, Leabi nina 'ilemedi.

³² Toemisao yaudi wate nadigega Gidioni be Balaki, Samisoni, Yepita, Debida, Samuwela be palopitao wate. Nigeaya sawesawedaya be tasawa egumwalidi. ³³ *Manuna 'idi emisega siewaiwai 'adi talauwalao 'ediyega, be wate 'idi tomotaiyao siloina palupaluyedi, be wate

Yaubada 'ina onaupaupa uwana silobedi, be wate laiyoni bosasa sigienywa siwaloidi, be wate ³⁴ *'awe sabelulu sinabwadi sikweudi, be wate saiya 'enega si'etoseyedi, manuna 'idi tuta sineneta 'ena ta tuga siewaiwai, ta

* **11:28:** Sia 12:21-23 * **11:29:** Sia 14:21-31 * **11:30:** Yos 6:12-21 * **11:31:** Yos 2:1-21, 6:25 * **11:33:** Dan 6:22 * **11:34:** Dan 3:23-27

wate saiya 'enaya siewaiwai wawasae, be 'adi tolosaiyao yau wawasae sipa'ipa'i lelewanedi. ³⁵ *'Aina iine wate 'idi tokwaiyao mwawasega sitoolo limana. Ta wate 'aidi toemisao 'adi talauwalao 'ediyega 'elouya silobena, manuna sitoodi 'aene sigiesana ilelima be emisa silosa'u, ta sitoo yogenedi, manuna 'idi emisa pa'alina 'aene ma'etamo mwawasega sitoolo limana be yawasidi bobo'ana si'ewa. ³⁶ *'Aidi wate 'adi talauwalao situyetuyeyedi ta balaeyega siunuunudi, ta wate deliya sisa'u luguyedi ga siyonidi. ³⁷ 'Aidi wate gulewa sinabwadi 'ediyega siloibwaibwadi, ta 'aidi si'upwa luwedi, ta 'aidi sisaisaiya 'ediyega siloemwawasidi, ta 'aidi sipi ta goti bwaladi 'enega si'oama'oama ta ma idi miyamwau 'atuwa tonanaewao, manuna tomota sigie to'umaliyedi. ³⁸ Ta esi toemisao nidi me bale'u sibobo'ana sinedi, 'enega sena 'ubu'ubula be 'oya 'ediya silopilopili dadana, ta wate gaula be duluwa 'ediya si'eno'eno dadana. ³⁹ Ga toemisao nidi tetelidi bobo'ana ni'atu tanonodi ta esi Yaubada 'ina onaupaupa uwa 'ai'ailina nigeya silobaloba, tuta gote 'enaya, ⁴⁰ manuna 'ebe gwausowala manuda Yaubada 'igimi simanena, be 'aene taudi ma'etamo ma'edao tada miya bobo'ana.

12

Toolopa'ala manuna

* **11:35:** 1 Kin 17:17-24; 2 Kin 4:18-37

* **11:36:** Yel 20:2,

37:15-16

¹ *Ga 'enega toemisao yaudi galewega siduneduneyeda, be 'ilobweneda yage mwaudi 'edega tada gisinedi, be 'enega tada pili waiwai epili nina 'ana 'eda 'enega, ta wate bubuna to'umalina nidi sigiyagiyaida tada gisinedi. ² *Ta wate Yesu 'enaya tada sanalaga ataya, manuna Yesu nina 'ida emisa 'ana 'ebe e'ale ta 'ana 'ebe losalowa. Tuta nina Yesu bale'uya 'imiyami 'imwalatonina 'aene ma'etamo 'ebe gwausowala sinabwana 'ilobai, 'enega kelose 'ina 'elouya 'i'alama'i'itanena, omayamaya wate nigeya manuna 'inuwanuwa, ga 'ebe losalowa 'enaya 'itu'e galewaya ga Yaubada 'atainega 'imiyatowa.

³ *Yesu nina wanuwa'i'isi 'aene 'i'alama'i'ita sinabwana toto'umalidi 'idi etalauwala 'enega, be 'enega 'omi wate nadigega 'aene geya'abo walo'ame'ame, nai waneeneta. ⁴ Ta 'omi tuta nina bubuna to'umalina walosaiyena 'imi miyamwau gidalina tuga, ta tomota nigeya siloeloemwawasimi Yesu nadigega.

⁵ *Nai guguya wanuwa pupulena, guguya nina 'ena 'i'awa natunemi, 'igwae, "Natugu, 'abo tuta nina 'Inapwana 'iemata sabuyeyo sabi giepaepaluyeyo, gete manuna 'uda nuwanuwa ta geya'abo wate 'uneeneta.

⁶ *Manuna 'abo yaita Yaubada 'i'awa natunena ta 'iobobomena, 'ilobwenena be sapi 'ida loba 'ina loegesiyao manudi be 'enega 'ida bobo'ana limana." ⁷ *'Enega 'ilobwenemi be sapi Yaubada 'enega manuna wada 'alama'i'ita,

* **12:1:** 1 Ko 9:24-25 * **12:2:** Ib 1:3, 3:1 * **12:3:** Md 27:28-44

* **12:5:** Ona 3:11-12 * **12:6:** Et 3:19 * **12:7:** 2 Loi 8:5

manuna tama maibo'adi natudiyao sisapidi sabi giepaepaluyedi. ⁸ 'Enega Yaubada wate maibo'ada 'isapida, ta 'abo yaita 'oyo Yaubada geya'abo 'isapisapiyo nate manuna 'oyo nigeaya natu 'ai'ailina, ta 'aene 'oyo 'ebweu pesiyeda. ⁹ Wanuwa'i'isi 'abo tamadao bale'uya sisapida 'enega ta'amayabedi, ta 'ilobweneda be yaluyaluwada tamadi galewaya tada 'amayabe be 'enega yawasida bobo'ana 'i'ebwa'eda. ¹⁰ Manuna tamadao bale'uya taudimo 'idi nuwanuwa 'ediyega sisapida ta sigiepaepaluyeda tuta kukupana namo manuna, ta Yaubada esi 'isapisapida 'ada lema manuna be 'aene 'igie'esaseda be tada bubuna bobo'ana tauna 'ina bubuna nadigega. ¹¹ Ona'ai'aila, tuta nina 'abo 'inapwana 'ebweu 'isapida ta'elouya sinabwana ta geya'abo tagwaugwausowala, ta esi 'abo 'igiepaepaluyeda 'etamo uwana bobo'ana taloba, nate bubuna palupaluna be miya siwalowa. ¹² 'Enega 'imi neneta wada pilisine be waewaiwai, ¹³ be 'imi 'eda wada giepaepaluyedi, be 'abo tolopegoi sitautauya, geya'abo 'ena sibe'ube'u ta esi 'idi lopegoi nidi sida bobo'ana be taudi wate sida ewaiwai. ¹⁴ *Wada toowaiwai be wada miya siwalowa tomota ma'emiyao, ta wate wada toowaiwai be 'imi bubuna 'ida bobo'ana maibo'ana, manuna 'abo yaita nigeaya 'ina bubuna bobo'ana geya'abo sa'i 'Inapwana 'i'ita'ita. ¹⁵ *Wa'ita'i'isimi 'abona nai 'emiyega yaita Yaubada 'ina oboboma geya'abo 'ilobaloba. Ta geya'abo 'ebweu yaita

* **12:14:** Lo 12:18 * **12:15:** Ep 4:31

'emiyega 'ie'ale be 'ibubuna to'umalina, 'abona nai yaudi simuliye.

¹⁶ *Geya'abo waloeloelata, ta wate geya'abo Yaubada 'ina oboboma waguiguitoyase, nadigega Iso lowa Yaubada 'ina onaupaupa tauna manuna ta 'ipelena tasina 'enaya, 'ana maisa 'e'ai 'ebweuna namo. ¹⁷ *Ta wanuwa'i'isi 'aene tuta muliyega Iso onaupaupa nina 'inuwena, ga manuna 'idedoi, ta nige ya sawesawenaya be sisa'u gelasa limana, manuna ni'atu tasina 'i'ewena.

¹⁸ *Gete tuga wamai Yaubada 'ina senaya, nige ya nadigega lowa Mosese be me Isileli ma'enaositauya ga silotoona 'oya Sainai 'enaya, manuna 'awe sabelulu be guguyoi sinabwana be umauma be kwau sinabwana ¹⁹ be yoguli 'enana be 'atuwa tai 'enana 'oya nina 'enaya, 'enega me Isileli simatauta sinabwana, ta sisidasida be 'aene geya'abo 'enana nina sida noono lima, ²⁰ manuna lolina nina sinonona 'igiematautedi 'aene, “Geya'abo 'ebweu to'ase 'oya gete 'igitogitoo, ta 'aene 'abo 'ebweu yobai 'imama 'oya nina 'enaya, gulewega sida loibwaibwa be 'ida mwawasa.” ²¹ Ona'ai'aila, 'oya nina 'ebe matauta sinabwana, ga Mosese tauna wate 'imatauta, ga 'isimana, 'igwae, “Igu matauta 'enega ni'atu yadededela.”

²² *Ta 'omi esiya ni'atu wamai Sayoni 'oyana 'enaya, nate Yaubada tauna mayawasina 'ina 'asa, Yelusalema nina galewaya 'ena, aniloseyao yau wawasae simiyami ta sigwaugwausowala

* **12:16:** Nug 25:33-34 * **12:17:** Nug 27:32-40 * **12:18:** Sia 19:12-13, 16-20, 20:18-21 * **12:22:** Et 21:2, 5:11

'atuwa sagali 'enaya, ²³ *ta wate wamai to-mota nidi Yaubada 'i'awa natunedi ga 'adi esanao galewaya 'i'etoladidi 'ediya, ta wate tauna 'abo'ada be yage maibo'ana 'ada toloina, nate Yaubada 'ena, ta wate taudi yaluyaluwadi Yaubada 'igiepaepaluyedi 'ediya, ²⁴ *ta wate Yesu 'ena, tauna loina auwauna 'ana to'ebwaya nina ga lalana 'ana loseuseula 'enega 'i'etoseyeda, ta nigeya nadigega Ebeli lalana, manuna nate 'ebe esilae.

²⁵ *'Enega wa'ita'i'isimi be tauna galewega 'ionaona 'edayaya geya'abo 'enana waguiguitoyase. Manuna lowa tomota 'aidi bale'uya Mosese 'ina guguya 'ediya siguitoyasena ga mwau silobena. Ta gete tuga Yaubada galewega 'iloguloguguya 'edayaya, 'enega 'abo 'enana taguitoyasei mwau sinabwa wawasae taloba.

²⁶ *Manuna 'enanana lowa bale'u 'igie loni-uyena, ta gete tuga ni'atu 'ionaupaupa 'aene, “'Etamo bale'u be galewa wate yada gieloniuyedi ma'ebweuna tuga.” ²⁷ Gete nadigega 'ieona'esa manuna yage mwelumweluluidi 'ida gieloni-uyedi, be 'enega yage nidi nigeya sipa'apa'ala sida be'u, be yage pa'alidi sida toolo ataya. ²⁸ Gete 'ida sena auwauna 'ena talugulugu, waiwaina ta miyamiya atayana, 'enega 'ilobweneda be Yaubada 'enaya tada lokagutoki, be tada lotap-walolo to'ase 'ina nuwanuwa 'ana lobwene nadi-gega, be wate tada 'amayabei ma ida matauta,

* **12:23:** Lu 10:20 * **12:24:** Ib 8:6; Nug 4:10 * **12:25:** Ib 2:1-3, 10:28-29 * **12:26:** Sia 19:18

29 *manuna 'ida Yaubada nina 'awe sabelulu 'atuwa.

13

Bubuna bobo'ana

¹ *'Enega wada eobooboboma taumimo 'emiya. ² *Ta wate 'owagao wada bwaueyedi 'emiya, nadigega lowaenei 'aina tomota 'owagao si'ita'i'isidi ta esi 'owagao nidi taudi aniloseyao, ta toni'asao nidi nigeya simwalamwalatonidi. ³ *Wate gosemiyao wada nuwa'i'isidi taudi deliya simiyami, be wada lemedi 'atuwa 'omi nadigega deliya ma'emiya wamiyami. Ta wate gosemiyao taudi simiyamwau wada nuwa'i'isidi be wada lemedi, manuna 'omi tomota tuga, taudi nadigega! ⁴ Maibo'ami ai 'ana laina wada 'amayabe be geya'abo waloelolata, manuna toloelatao be toloyaweyao 'etamo Yaubada 'iliunedi. ⁵ *Geya'abo esaesa bale'u nuwami 'i'ewa'ewa, ta esi wada gwausowala to'ase ni'atu walobalobadi manudi, ta geya'abo mali yage be mali yage manudi waetaetapewa, manuna Yaubada 'igwae, “Geya'abo yanuwauwa pupuleyo nai yapilipili sineyo. Nigeya!” ⁶ *'Enega ma ida 'atepatu 'ai'aila tada gwae, “'Inapwana tauna 'agu tolema nina, 'enega geya'abo yamatamatauta to'ase nai 'abo tomota siloina to'umalina 'eguya.” ⁷ 'Ami toanuganao wauwa'i'isidi, manuna lowa Yaubada 'ina ona si'ebwaya 'emiya, ta wate wada nuwa'i'isi 'aene

* 12:29: 2 Loi 4:24 * 13:1: Yo 13:34 * 13:2: 1 Pi 4:9

* 13:3: Md 25:36 * 13:5: Yos 1:5; 1 Ti 6:8-10 * 13:6: Sam

'idi emisa uwana bobo'ana taudi silobena, 'enega wada etotowanedi.

⁸ *Yesu Keliso 'ina bubuna 'enega lowaenei ga batuwa be tuta 'imeemai 'ediya nigeya 'ida giedumedumena. ⁹ *'Enega geya'abo

loina auwaudi ta dumadumadi wanoonodi, manuna 'ateda 'iewaiwai Yaubada 'ina oboboma namo 'enega ta nigeya masula 'ediyega. Loina masula manuna geya'abo sa'i 'ana tomuliyao 'ilemelemedi. ¹⁰ Ta 'abo'ada ma ida 'ebe taliya, ta esi Anuwa Tabu bale'uya 'ana totaliyao nigeya sawesawenaya be sida 'e'ai 'ebe taliya nina 'enaya. ¹¹ *Ona'ai'aila, 'idi totaliya sinabwana yobai laladi 'ime'eme'ei Sena Tabu Wawasae solanaya, be bubuna to'umalina manuna 'italitaliya Yaubada 'enaya, be 'enega muliyega yobai nidi bwaladi sigabu yauledi sena mwaulu 'enaya. ¹² *'Enega Yesu wate 'asa 'ana 'awa 'etaulunaya 'elouya 'ilobena be 'aene lalanega 'igie'esaseda.

¹³ *'Abo'ada wate tada tauya 'etauluya Yesu 'enaya, be 'ebe omayamaya tada loba tauna nadi-gega.

¹⁴ *Manuna bada bale'uya nigeya 'ebweu 'ida 'asa miyamiya atayana 'imiyami, 'enega 'ilobweneda be 'asa miyamiya atayana tuta 'imeemai manuna tada 'ebese.

¹⁵ *'Enega Yesu 'ilemelemeda be tuta yauna 'ediya Yaubada tada tuputupu. Gete 'ida taliya

* **13:8:** Et 1:17-18 * **13:9:** Lo 14:17; 1 Ko 8:8 * **13:11:** 1 Loi
 16:27 * **13:12:** Yo 19:17 * **13:13:** 1 Pi 4:1, 14 * **13:14:** Ib
 11:16 * **13:15:** Sam 50:14, 23

nonowana, 'leguma tauna 'ana esana ta'awa'awa sinabwae.

¹⁶ *'Ebweu taliya wate Yaubada nuwanuwana sinabwana, nate oboboma tomota manudi ma ida 'atenuwa'ole'ole.

¹⁷ *'Imi toanuganao 'ediya wada ematamatana be watagwalemi 'idi loinao 'ediya, manuna yaluyaluwami si'ita'i'isidi, be 'enega tuta 'imeema 'enaya 'imi bubuna manuna sida emwasala Yaubada 'enaya. 'Enega 'ilobwenemi be wada too be tetelimi manuna ma idi gwausowala Yaubada 'enaya sida simanemi, ta esi geya'abo ma idi omayamaya, 'abona nai laina mwauna waloba.

¹⁸ Nuwanuwama wate be 'abo'ama 'ima guin-uwa manuna wada sidasida Yaubada 'enaya. Gete tuga 'anuwena 'aene 'ima bubuna bobo'ana, ta nuwanuwama be bubuna bobo'ana nina 'enaya 'ada toolo ataya. ¹⁹ *Ta 'ateguyega ya'awa'awanoi 'emiya be 'imi sidesidega 'igu 'eda 'ida bobo'ana be 'emiya yada ila maniniwa.

Lokaiyoni

²⁰ *Yaubada miya siwalowa 'ana to'ebwaya, ta tauna wate 'ida 'Inapwana Yesu mwawasega 'igietoolo limena, ta Yesu nina 'ina toekalesiyao 'abo'ada 'ada to'ita'i'ita 'ai'aila, ta tauna lalanega 'ada laina bobo'ana ta miyamiya atayana 'i'ebwa'eda.

²¹ *Ga Yaubada yage yauyauna bobo'adi 'i'ebwa'emi, be 'ediyega 'ina nuwena wada

* **13:16:** Pi 4:18 * **13:17:** 1 Te 5:12 * **13:19:** Lo 15:30

* **13:20:** Yo 10:11, 18; 1 Te 5:23 * **13:21:** 1 Pi 5:10; Pi 2:13

muliya 'ai'aali, be 'enega Yesu Keliso 'ina guinuwega Yaubada 'ida giebobob'anemi to'ase nadigega 'ina nuwanuwa, be manumi 'ida gwausowala. 'Enega Keliso nina tada tupu atae.

Eimeni.

²² Gosegwao, 'imi leta gete kukupana tuga ta yasida 'emiya be ma imi 'alama'i'ita 'igu loguguya gete wada nono.

²³ Nuwanuwagu wate be gosedai Timoti tetelina wada nono, manuna ni'atu deliyega sili'amina, 'enega 'abo 'ilomaninima 'etamo ma'iyagu 'awawai 'emiya.

²⁴ 'Ima oboboma yaetuetunenawa 'ami toanugano be toekalesiyao be maibo'ami 'emiya. Ta me Itali wate 'idi oboboma sietuetunenawa yauyaumi 'emiya.

²⁵ Yaubada 'ina oboboma yaumi 'emiya

Eimeni.

Loina Tabu Auwauna
The New Testament in the Dobu Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Dobu long Niugini

copyright © 1985 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Dobu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

b7b1c532-e0bd-5fc1-87a9-1f5f70cc897d